

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

เด็กและเยาวชนเปรียบดั่งต้นดอกไม้บานาพันธุ์ที่กำลังจะเติบโตใหญ่และเบ่งบานที่จะนำมาซึ่งสีสันและความสวยงาม ความสดชื่นและสงบสุขแต่ผู้ที่พบเห็น หากต้นดอกไม้ดังกล่าวนั้นได้รับการดูแล บำรุงรักษา พรวนดิน ให้น้ำให้ปุ๋ย กำจัดวัชพืชต่าง ๆ และปกป้องมันจากการถูกทำลายและอันตรายต่าง ๆ แล้ว มันก็จะเจริญเติบโตขึ้นอย่างเต็มที่และสมบูรณ์ ต่างออกดอกบานสะพรั่ง มีสีสันสวยงาม ให้ประโยชน์ต่อโลกนี้อย่างอนอกอนันต์ ซึ่งไม่เฉพาะมนุษย์เท่านั้นที่ได้รับ แม้แต่สัตว์เล็ก ๆ อย่างแมลงก็พลอยได้รับไปด้วย ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้ทรงกล่าวไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ
وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ تُؤْتِي أَكْلَهَا كُلَّ حِينٍ بِإِذْنِ رَبِّهَا وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ
لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ﴾

(سورة إبراهيم: 24-25)

ความว่า “เจ้าไม่เห็นดอกหรือว่า อัลลอฮฺทรงยกอุทาหรณ์ไว้ว่า อุปมาคำพูดที่ดีดังต้นไม้ที่ดี รากของมันฝังแน่นลึกมั่นคง และกิ่งก้านของมันชูขึ้นไปในท้องฟ้า ผลของมันจะออกมาทุกกาลเวลา โดยอนุมัติของพระเจ้าของมัน และอัลลอฮฺทรงยกอุทาหรณ์แก่มนุษย์ทั้งหมด เพื่อพวกเขาจะได้รำลึก”

(อิบรอฮีม : 24-25)

อิบนุ อับบาส กล่าวว่า “คำพูดที่ดี คือ คำกล่าววว่า ลาอิลาฮะ อิลลัลลอฮฺ และต้นไม้มี่ดินนั้นคือมุฮ์มิน รากของมันมั่นคงแข็งแรง คือ คำว่า ลาอิลาฮะ อิลลัลลอฮฺ ที่อยู่ในหัวใจของมุฮ์มิน และกิ่งก้านของมันต่างชูขึ้นไปบนท้องฟ้า คือ การงานของมุฮ์มินนั้นถูกยกขึ้นไปบนท้องฟ้า” (Ibn Kathir, 1999, 4:491-494)

แต่ในทางกลับกัน หากต้นดอกไม้เหล่านั้นไม่ได้รับการดูแล พรุนดิน ให้น้ำให้ปุ๋ย อย่างที่ควรจะเป็น ถูกปล่อยปละละเลยให้วัชพืชและแมลงต่าง ๆ มาทำลาย ไนน์เลยที่มันสามารถ จะเติบโตขึ้นมาอย่างสวยงามได้ บางทีมันอาจจะตายไปก่อนที่มันจะโตขึ้นมาเสียด้วยซ้ำ หรือบาง ที่อาจเป็นต้นดอกไม้ที่แคระแกร็น ไร้ซึ่งความสมบูรณ์และแข็งแรง เต็มไปด้วยร่องรอยการถูกกัดกิน โดยหนอนและแมลง หรืออาจจะถูกเบียดบังไปด้วยวัชพืชต่าง ๆ ไม่มีแม้กระทั่งความสวยงามที่จะ ดึงดูดความสนใจของผู้ใดให้เหลียวมอง ต้นดอกไม้เป็นไปเช่นนี้ฉันใด เด็กและเยาวชนก็เป็นไป เช่นนั้น ฉะนั้น

ในสภาพสังคมปัจจุบันเด็กและเยาวชนต่างก็ถูกห้อมล้อมไปด้วยปัญหาและ สิ่งแวดล้อมที่เลวร้ายต่าง ๆ มากมาย อย่างปัญหาความแตกแยกและหย่าร้างในครอบครัวและ สังคม ปัญหาความยากจน ปัญหาการลักขโมย ปัญหาสื่อสังคมออนไลน์ ปัญหาเด็กติดเกม ติด โทรศัพท์ ปัญหาการชรา ปัญหายาเสพติด ปัญหาการโกงกินและการคอร์รัปชั่น ปัญหาความเสื่อม ถอยและถดถอยทางศีลธรรมจรรยา ปัญหาโรคภัยต่าง ๆ และอีกมากมายหลายปัญหา ซึ่งล้วน แล้วมาจากผลการกระทำของมนุษย์ทั้งสิ้น (อุษมาน ซุฟอัม, 2545:10-11) ที่พร้อมจะกัดกร่อนและ บ่อนทำลายพวกเขาได้ตลอดเวลา ซึ่งปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนี้ ล้วนแล้วเกิดมาจากสาเหตุหลักที่ สำคัญนั่นก็คือความเปราะบางทางศรัทธาและหย่อนยานในด้านการปฏิบัติตามหลักการศาสนา (อาคีศ พิทักษ์คุณพล, 2542:6-7) ดังนั้นจึงต้องมีสถาบันหนึ่งสถาบันใดทำหน้าที่ในการปกป้องดูแล พวกเขาให้ปลอดภัยจากความเลวร้ายเหล่านี้ เหมือนดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงกำชับใช้บรรดาผู้ศรัทธา ให้มีการปกป้องตัวของพวกเขาและครอบครัวของพวกเขาให้รอดพ้นจากไฟนรก ดังที่พระองค์ทรง กล่าวว่

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا...﴾

(التحریم : 6)

ความว่า “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย พวกเจ้าจงคุ้มครองตัวของพวกเจ้าและ ครอบครัวของพวกเจ้าให้พ้นจากไฟนรกเถิด”

(อัตตะหฺรึม : 6)

จากอายะฮ์ดังกล่าวข้างต้นเป็นการเรียกร้องของอัลลอฮ์ ﷻ แก่ปวงบ่าวของ พระองค์ที่มีความศรัทธา ให้พวกเขาปกป้องตัวของพวกเขาเองและครอบครัวของพวกเขาให้ ห่างไกลจากไฟนรกที่ร้อนแรงด้วยการหยุดกระทำสิ่งที่เป็นการฝ่าฝืนต่ออัลลอฮ์ ﷻ และรอสูลของ พระองค์ ด้วยการอบรมและสั่งสอนพวกเขาให้ปฏิบัติตามคำสั่งใช้ของอัลลอฮ์และย่ำเกรงต่อ พระองค์ (Ibn Kathir, 1999, 8:167)

ซึ่งนอกจากสถาบันครอบครัวซึ่งถือเป็นสถาบันหลักในการให้การอบรมสั่งสอนดูแล ปกป้องพวกเขาแล้ว ก็ยังมีสถาบันการศึกษาอีกหนึ่งแหล่ง ที่ทุกคนต่างก็ให้ความเชื่อมั่นว่าจะเป็นสถานที่ที่ให้ความรู้และเป็นเกราะป้องกันและสามารถสร้างพวกเขาให้ประสบความสำเร็จได้จากสถาบันการศึกษาต่างๆที่มีอยู่เหล่านั้น ซึ่งเป็นแหล่งและกำลังสำคัญในการเจริญในและสร้างคน ก็ยังมีอีกหนึ่งสถาบันการศึกษาที่ผู้ปกครองยังคงเชื่อมั่นและให้ความไว้วางใจต่อการสร้าง หล่อหลอมเด็ก ๆ และเยาวชนให้เป็นคนดี นั่นก็คือโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ

ด้วยสถานการณ์ทางสังคมที่เลวร้ายนี้ จึงทำให้ผู้ปกครองเลือกที่จะส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนที่สอนศาสนาควบคู่สามัญ มากกว่าที่จะให้บุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนที่สอนสายสามัญเพียงอย่างเดียว เพราะเนื่องมาจากความไม่มั่นใจว่าโรงเรียนที่มุ่งสอนเพียงด้านหนึ่งด้านใดนั้นจะทำให้ประสบความสำเร็จอย่างแท้จริงหรือไม่ และด้วยความมุ่งหวังและตระหนักดีว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามนั้นจะช่วยปกป้องและนำพาบุตรหลานให้รอดพ้นจากความมิดมนและอันตรายทางสังคมได้ เหมือนดังที่อาจารย์อิสมาอีลลูตฟี จะปะเกียได้กล่าวถึงบทบาทสำคัญของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามว่า เป็นสถาบันการสร้างประชาชาติที่สำคัญ เป็นแหล่งเผยแผ่คุณธรรมคำสั่งสอนที่ดีของอิสลามแก่สังคม พร้อมกับปกป้องสมาชิกของสังคมให้รอดพ้นจากความโง่เขลา อวิชา ความมั่งงายความผิดบาปต่างๆ และความถดถอยล้ำสมัยและความไม่รู้ทุกประการ เพื่อที่จะนำผู้คนไปสู่ความสำเร็จทั้งในโลกนี้และโลกหน้า (อิสมาอีลลูตฟี จะปะเกีย, 2558:52) จึงนับเป็นความหวังหนึ่งของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม และในปัจจุบันก็มีโรงเรียนในลักษณะนี้มีอยู่เกือบทุกพื้นที่ในภาคใต้ รวมทั้งในเขตอำเภอเมือง นครศรีธรรมราชก็เช่นกัน มีโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามดังกล่าวนี้ 5 โรงเรียนด้วยกัน คือ

- 1) โรงเรียนมุสลิมสันติธรรมมูลนิธิ หมู่ที่ 3 ต.นาเคียน อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช
- 2) โรงเรียนประทีปศาสน์ หมู่ที่ 6 ต.กำแพงเขา อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช
- 3) โรงเรียนอัลมูฮาวีฮิดีน หมู่ที่ 4 ต.นาเคียน อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช
- 4) โรงเรียนมัธยมชาตูลอูดุมิดดิน หมู่ที่ 5 ต.นาเคียน อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช
- 5) โรงเรียนพัฒนศาสตร์วิทยา หมู่ที่ 4 ต.ท่าซัก อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามดังกล่าวได้ทำการสอนวิชาศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญ โดยเน้นคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในกระบวนการจัดการเรียนรู้อีกทั้งปลูกฝังความศรัทธา การปฏิบัติศาสนกิจ และแนวทางการดำเนินชีวิตประจำวันในด้านอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับหลักการอิสลาม สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ปกครองที่จะส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนดังกล่าว กระนั้นก็ตามกระบวนการจัดการเรียนการสอนและกระบวนการตรูปียะฮ์ อิสลามียะฮ์ในโรงเรียน

ดังกล่าวย่อมมีการจัดการที่แตกต่างกันตามบริบทของแต่ละโรงเรียน และความแตกต่างกันของสภาพแวดล้อมทางชุมชน ซึ่งข้อมูลตรงกันจากการให้สัมภาษณ์ของ (เจนวิทย์ คงคาลิหมื่น:2559) ว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในขณะนี้ หากพิจารณากันอย่างถี่ถ้วนให้ดีแล้ว เราจะพบว่ายังไม่ค่อยประสบความสำเร็จในการอบรมสั่งสอนนักเรียน เพราะเนื่องจากว่า หากสังเกตพฤติกรรม วิถีชีวิต และการแสดงออกของพวกเขา เราจะเห็นถึงความเหมือนกัน คล้ายคลึงกันของพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น การไม่อยู่ในโอวาทของพ่อแม่และครูอาจารย์ ไม่มีระเบียบวินัย ไม่ตรงต่อเวลา ไม่มีความมุ่งมั่นและความอดทน ลื่นไหลไปตามกระแสสังคมเกือบทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รูปแบบการแต่งกาย ลีลาท่าทางการพูดจา ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัด ชอบความสนุกสนานและการเที่ยวเตร็ดเตร่ เหมือนกับว่า พวกเขาถูกสอนและออกแบบมาจากแม่พิมพ์เดียวกัน ถึงแม้ว่าพวกเขาจะอยู่กันคนละพื้นที่และคนละสถาบันกันก็ตาม และในขณะเดียวกันถามว่า ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษาที่อยู่ในโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการตรูบียะฮ์ อิสลามียะฮ์มากน้อยแค่ไหน และทุกคนมองเห็นเด่นชัดและเป็นไปในทิศทางเดียวกันในการนำนักเรียนไปสู่เป้าหมายเหมือนกันทุกคนหรือไม่ คำตอบคือยังไม่ชัด แล้วอย่างนี้ โรงเรียนจะสามารถผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพได้อย่างไรกัน ขอตั้งคำถามว่า หากเราแจกดินน้ำมันให้กับคุณครูเพื่อปั้นให้เป็นรูปทรงที่สวยงาม แล้วครูจะปั้นเป็นอะไร และจะปั้นกันอย่างไร หากเราไม่มีแปลนหรือรูปแบบและความเข้าใจที่ตรงกัน แน่นนอนผลของมันก็ย่อมแตกต่างกันอย่างแน่นอน นั่นคือดินน้ำมัน แต่นักเรียนไม่ใช่ดินน้ำมัน แล้วเราจะปั้นให้เขาเป็นอะไร แล้วเราจะปั้นเขาอย่างไร ทุกคนมีแปลนในการสร้างพวกเขาหรือยัง มีวิธี มีกระบวนการสร้างที่ชัดเจนแล้วหรือยัง นี่คือปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช และข้อมูลยังตรงกันกับ (รอยาลี วาฮะ : 2560) ที่ได้กล่าวว่า การตรูบียะฮ์ อิสลามียะฮ์ ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ไม่ได้เป็นไปตามความคาดหวังเท่าใดนัก อันเนื่องมาจากสาเหตุใด โดยขอตั้งข้อสังเกตว่า ทำไมโต๊ะครูสมัยก่อนถึงได้ประสบความสำเร็จในการอบรมสั่งสอนศิษย์ ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้มีสื่ออะไรมากมาย การบริหารจัดการก็เป็นไปตามศักยภาพที่มี นี้ไม่ใช่เพราะผลจากการอามัลการปฏิบัติตนรวมทั้งอัคคากมารยาทและความอิดีลาศ ความบริสุทธิ์ใจของผู้เป็นโต๊ะครูหรือ

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น เป็นผลให้ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาสภาพการจัดการตรูบียะฮ์ อิสลามียะฮ์ ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ว่าครู อาจารย์มีความรู้ ความเข้าใจและแนวทางอย่างไรในการนำหลักการและกระบวนการตรูบียะฮ์ อิสลามียะฮ์ มาปรับใช้ในโรงเรียน เพื่อเยาวชนเติบโตเป็นบุคคลที่ได้รับการ

พัฒนาในทุก ๆ ด้าน รวมทั้งความรู้ความสามารถเต็มตามศักยภาพที่มีในแต่ละคน และด้วยภาระหน้าที่แห่งการสร้างคนตามเจตนารมณ์แห่งอิสลามที่จะผดุงไว้ซึ่งบุคคลที่ดี เพื่อทำหน้าที่ในการสร้างสังคมที่ดีต่อไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการทำการศึกษาค้นคว้า วิจัยในเรื่องดังกล่าว

1.2 อัลกุรอาน อัลหะดีษ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แท้จริงแนวทางการตรูปียะฮฺได้ถูกรับไว้ในอัลกุรอานและอัลหะดีษของท่านนบี มุฮัมมัด ﷺ ไว้มากมายหลายที่ แต่จะขอนามกล่าวไว้เป็นตัวอย่างในบางส่วนเท่านั้น ซึ่งพอจะเป็นแนวทางสำคัญในการให้การตรูปียะฮฺ (อบรมสั่งสอน) ได้เป็นอย่างดีทั้งที่บ้าน ที่โรงเรียน และในสังคมโดยรวม ซึ่งแนวทางการอบรมสั่งสอนตามแบบอิสลามสามารถแยกได้ตามแหล่งที่มา ดังนี้

1) อัลกุรอาน

พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานถึงแนวทางการตรูปียะฮฺและรับประกันถึงความสำเร็จ โดยมีแบบอย่างที่ดีงามจากรอสูลของพระองค์ ว่า

﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ
وَذَكَرَ اللَّهَ كَذِكْرٍ﴾

(الأحزاب: 21)

ความว่า “โดยแน่นอนในรอสูลของอัลลอฮ์มีแบบฉบับอันดีงามสำหรับพวกเจ้าแล้ว สำหรับผู้ที่หวัง (จะพบ) กับอัลลอฮ์และวันปรโลกและรำลึกถึงอัลลอฮ์อย่างมาก”

(อัลอะหฺซาบ : 21)

จากอายะฮ์ดังกล่าวนี้ถือเป็นหลักสำคัญอย่างยิ่งในการยึดแบบอย่างจากท่านรอสูล ﷺ ในทุกๆด้าน ทั้งด้านการพูด การกระทำ และอิริยาบถต่าง ๆ ของท่าน ด้วยเหตุนี้อายะฮ์จึงได้กำชับใช้ให้ผู้คนยึดแบบอย่างของท่านนบี ﷺ ในวันแห่งการเผชิญหน้า(เยามุล อะหฺซาบ) ในเรื่องของความอดทนที่เด็ดเดี่ยว ความสัมพันธ์ การเสียสละ และความหวังในการช่วยเหลือจากพระผู้อภิบาลผู้ทรงสูงส่ง ซึ่งพระองค์ได้ทรงบอกกล่าวแก่บรรดาผู้ศรัทธาที่แท้จริงถึงคำมั่นสัญญาของพระองค์ที่มีต่อพวกเขา ซึ่งพวกเขาจะได้รับทั้งในดุนยาและอาคิเราะฮฺ (Ibn Kathir, 1999,6:391-392)

และในอายะฮ์ต่อมาพระองค์ ﷻ ทรงกำชับใช้ให้ปฏิบัติตามท่านนบี ﷺ โดยที่พระองค์ทรงกล่าวว่า

﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ...﴾

(آل عمران:31)

ความว่า “จงกล่าวเถิด (มุหัมมัด) ว่า หากพวกท่านรักอัลลอฮ์ ก็จงปฏิบัติตามฉัน อัลลอฮ์ก็จะทรงรักพวกท่าน และจะทรงอภัยให้แก่พวกท่านซึ่งโทษทั้งหลายของพวกท่าน...”

(อาลีอิมรอน:31)

อิบน์ กะษีรฺ (Ibn Kathir 1999,2:32) กล่าวว่า “อายะฮ์นี้เป็นอายะฮ์ที่ตัดสินได้เป็นอย่างดีสำหรับผู้ทีกล่าวว่าเขานั้นรักอัลลอฮ์ แต่ในขณะที่เดียวกันเขาก็ไม่ได้อยู่บนแนวทางของท่านนบี ว่าเขานั้นเป็นผู้ที่โกหก จนกว่าเขาจะปฏิบัติตามท่านนบีในทุก ๆ มิติ ทั้งด้านการพูด การกระทำ และสภาพการณ์”

และท่าน อัลหะสัน อัลบศรีรีย์ กล่าวว่า “มีชนกลุ่มหนึ่งอ้างว่า พวกเขารักอัลลอฮ์ ดังนั้นอัลลอฮ์ก็ทรงทดสอบพวกเขาด้วยอายะฮ์ดังกล่าวนี้ (Ibn Kathir 1999,2:32)

และอายะฮ์ต่อมา พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงแจ้งให้ทราบว่าเป็นแนวทางของพระองค์ นั่นก็คือแนวทางแห่งการเรียกร้องไปสู่พระองค์ โดยที่พระองค์ทรงกล่าวว่า

﴿قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعِيَ وَسُبْحَانَ

اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾

(يوسف:108)

ความว่า “จงกล่าวเถิด (มุหัมมัด) ว่า นี่คือนำทางของฉัน ฉันเรียกร้องไปสู่อัลลอฮ์อย่างประจักษ์แจ้งทั้งตัวฉันและผู้ที่ปฏิบัติตามฉัน และมหาบริสุทธิ์แห่งอัลลอฮ์ ฉันมิได้อยู่ในหมู่ผู้ตั้งภาคี” (ยูสุฟ:108)

อิบน์ กะษีรฺ (Ibn Kathir, 1999,4:422) กล่าวว่า “อัลลอฮ์ทรงกล่าวแก่บ่าวของพระองค์และรอสูลของพระองค์ ﷺ ไปยังชะกออ์ลัยนุ คือมนุษย์และญิน โดยพระองค์ทรงใช้ท่านให้บอกแก่มนุษย์ว่า นี่คือนำทาง เส้นทาง และแบบอย่างของพระองค์ คือการเรียกร้องไปสู่การปฏิญาณตนว่า แท้จริงไม่มีพระเจ้าอื่นใดเว้นแต่อัลลอฮ์เพียงพระองค์เดียวเท่านั้น ไม่มีภาคีใด ๆ สำหรับพระองค์ โดยที่ท่านนบีเรียกร้องไปสู่อัลลอฮ์บนความประจักษ์ชัด แท้จริงและด้วยหลักฐานทั้งมิติแห่งบทบัญญัติและสติปัญญา

และอายะฮ์ต่อมา พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงกำชับใช้ให้ปฏิบัติตามแนวทางที่เที่ยงตรงของพระองค์และห้ามมิให้มีการขัดแย้งและแตกแยกกันในศาสนาของพระองค์ (Ibn Kathir, 1999,3:365-367) ดังที่พระองค์ทรงกล่าวว่า

﴿وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ
عَنْ سَبِيلِهِ ذَلِكُمْ وَصَّكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾

(الأنعام:153)

ความว่า “และแท้จริงนี่คือทางของข้าอันเที่ยงตรงพวกเจ้าจงปฏิบัติ
ตามมันเถิด และอย่าปฏิบัติตามหลาย ๆ ทาง เพราะมันจะทำให้พวก
เจ้าแยกออกไปจากทางของพระองค์ นั่นแหละที่พระองค์ได้ทรงสั่งเสีย
มันไว้แก่พวกเจ้า เพื่อว่าพวกเจ้าจะยำเกรง

(อัลอันอาม:153)

และมีอีกอายะฮ์ที่คล้าย ๆ กันนี้ โดยที่พระองค์อัลลอฮฺ ﷻ ทรงกำชับให้ยึดสาย
เชือกของพระองค์ และห้ามการแตกแยกกัน ดังที่ได้ทรงกล่าวว่า

﴿وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا...﴾

(آل عمران:103)

ความว่า “และพวกเจ้าจงยึดสายเชือกของอัลลอฮฺโดยพร้อมกัน
ทั้งหมด และจงอย่าแตกแยกกัน...”

(อาลิอิมรอน:103)

อัญญาบะรียะ (2001,5:643) กล่าวว่า “พวกท่านทั้งหลายจงยึดในศาสนา
ของอัลลอฮฺ ﷻ ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ทรงใช้พวกท่านให้ยึดถือ และยึดในสัญญาของพระองค์ ซึ่ง
พระองค์ทรงสัญญาไว้กับพวกท่านในคัมภีร์ของพระองค์

และอีกอายะฮ์หนึ่งที่พระองค์ทรงกำชับใช้ให้เรียกร่องไปสู่แนวทางของพระองค์
ด้วยวิทย์ปัญญาและการตกเต็อนที่ดีงาม หากมั่นใจว่าต้องโต้แย้งใด ๆ แล้วก็ให้เป็นการโต้แย้งที่ดี
และยังผลดี ดังที่พระองค์ทรงกล่าวว่า

﴿ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ
أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُنْتَدِينَ﴾

(النحل : 125)

ความว่า “จงเรียกร่องสู่แนวทางแห่งพระเจ้าของเจ้าโดยสุชุม และการ
ตกเต็อนที่ดี และจงโต้แย้งพวกเขาด้วยสิ่งที่ดีกว่า แท้จริงพระเจ้าของ
เจ้านั้นพระองค์ทรงรู้ดีถึงผู้ที่หลงจากทางของพระองค์ และพระองค์
ทรงรู้ดีถึงบรรดาผู้ที่อยู่ในทางที่ถูกต้อง”

(อันนะหฺลุ:125)

และอีกอายะฮ์หนึ่ง พระองค์ทรงกล่าวว่า

﴿...وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾

(الحشر: 7)

ความว่า “และอันใดที่รอสูลได้นำมายังพวกเจ้าก็จงยึดเอาไว้ และอันใดที่ท่านได้ห้ามพวกเจ้าก็จงละเว้นเสีย และพวกเจ้าจงยำเกรงอัลลอฮ์เถิด แท้จริงอัลลอฮ์เป็นผู้ทรงเข้มงวดในการลงโทษ”

(อัลหัชรู:7)

จากอายะฮ์นี้บอกให้เราทราบว่ ไม่ว่าท่านรอสูลจะกำชับใช้ในเรื่องใดก็จำเป็นต้องปฏิบัติตาม และในทางกลับกันไม่ว่าท่านจะห้ามในเรื่องใด จำเป็นที่จะต้องหลีกเลี่ยงห่างจากมัน แท้จริงสิ่งที่ใช้กำชับนั้นคือสิ่งที่ดี และอะไรก็ตามที่ท่านห้ามนั้นคือสิ่งเลวร้ายทั้งสิ้น และจงเกรงกลัวต่ออัลลอฮ์ ﷻ ด้วยการปฏิบัติตามคำสั่งใช้ของพระองค์ และละทิ้งสิ่งที่พระองค์ทรงโกรธกริ้ว แท้จริงการลงโทษของพระองค์นั้นรุนแรงยิ่ง สำหรับผู้ที่ทรยศและปฏิบัติขัดแย้งในคำสั่งของพระองค์ และพยายามที่จะปฏิบัติในสิ่งที่พระองค์ทรงโกรธกริ้วและทรงห้ามไว้ (Ibn Kathir, 1999, 8:67-68)

นอกจากนั้นพระองค์ ได้ยกตัวอย่างการตู่บีเยฮ์ของลูกมานอัลหะกิม ดังที่พระองค์ทรงกล่าวว่า

﴿وَإِذْ قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ وَهُوَ يَعِظُهُ يَا بُنَيَّ لَا تُشْرِكْ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ

عَظِيمٌ﴾

(لقمان : 13)

ความว่า “และจงรำลึกเมื่อลูกมานได้กล่าวแก่บุตรของเขา โดยสั่งสอนเขาว่า “โอ้ลูกเอ๋ย เจ้าอย่าได้ตั้งภาคีใดๆ ต่ออัลลอฮ์ เพราะแท้จริงการตั้งภาคีนั้นเป็นความผิดอย่างมหันต์โดยแน่นอน”

(ลูกมาน : 13)

อิบนุ กะษีรฺ (Ibn Kathir, 1999 , 6:336) ได้อธิบายอายะฮ์นี้ว่า “ลูกมานได้สั่งสอนหรือสั่งเสียลูกของเขา ซึ่งเป็นบุคคลที่เขาห่วงใยและรักมากที่สุด ในบรรดาผู้คนทั้งหลาย จึงจำเป็นที่เขาจะต้องมอบสิ่งที่ประเสริฐสุดในสิ่งที่เขารู้ให้แก่ลูกของเขา เพราะเนื่องจากว่าเขาคือผู้ที่ได้รับความดีงามจากพระองค์อัลลอฮ์ นั่นก็คือ วิทยปัญญาจากพระองค์ ดังนั้นเขาจึงสั่งเสียลูกของเขา ในอย่างแรกที่สำคัญนั่นก็คือ ให้ลูกของเขาเคารพภักดีต่อพระองค์อัลลอฮ์เพียงพระองค์เดียว โดย

ไม่มีภาคีร่วมใด ๆ กับพระองค์ โดยที่เขากล่าวส้าทับเตือนว่า แท้จริงการตั้งภาคีนั้นเป็นการอธรรมที่ใหญ่หลวงนัก

จากอายะฮ์ต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น เป็นเพียงส่วนหนึ่งจากอายะฮ์อัลกุรอาน ที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและแนวทางในการต้อบิยะฮ์ ตระหนักในการให้การอบรมสั่งสอน บ่มเพาะขัดเกลา โดยยึดแบบอย่างจากท่านรอสูลในทุก ๆ มิติและทุก ๆ ด้านของชีวิต และเมื่อใด ที่มนุษย์ปฏิบัติขัดแย้งกับแบบอย่างของท่านรอสูลแล้ว แน่แน่นอนว่าเขาจะไม่พบความสำเร็จใด ๆ ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า

2) อัลหะดีษ

เมื่อทำการศึกษาและพินิจพิเคราะห์หะดีษต่างๆท่านรอสูล ﷺ แล้ว จะพบว่าท่านนบีมุหัมมัด ﷺ ได้ให้ความสำคัญต่อการต้อบิยะฮ์เป็นอย่างมาก เพราะเนื่องจากว่าเด็ก ๆ ที่เติบโตมานั้นมีความบริสุทธิ์สะอาด พวกเขาพร้อมที่จะรับได้ทั้งความดีและความชั่ว ดังที่ท่านนบี ﷺ กล่าวว่า

((كُلُّ مَوْلُودٍ يُوْلَدُ عَلَى الْفِطْرَةِ فَأَبَوَاهُ يُهَوِّدَانِهِ أَوْ يُنَصِّرَانِهِ أَوْ يُمَجْسِنَانِهِ))

(أخرجه البخاري: 1385)

ความว่า “เด็กทุกคนถูกกำเนิดมาบนความบริสุทธิ์ ดังนั้นพ่อแม่ทั้งสองของเขา ที่จะทำให้เขาเป็นยะฮูดีย์ (ยิว) หรือ นัศรอเนีย (คริสเตียน) หรือ มะญูซีย์ (พวกบูชาไฟ)”

(al-Bukhāriy : 1385)

อัลฆะชะลีย์ (อ้างถึงใน ญะมาล อับดุลเราะหฺมาน, 2004:9) กล่าวว่า “จงรู้ไว้เถิดว่า แท้จริงแนวทางในการดูแลลูกน้อยนั้น เป็นภารกิจที่มีความสำคัญยิ่ง และเป็นภาระที่หนักยิ่ง เนื่องจากลูก ๆ นั้น เป็นอمانةฮ์แต่พ่อแม่ของเขา และหัวใจของลูกน้อยนั้นช่างสะอาด บริสุทธิ์ดังเพชรเม็ดงามอันเลอค่า หากว่าได้เตรียมเขาด้วยความดีงาม สั่งสอนเขา พัฒนาเขา เขาย่อมพบกับความสุขทั้งในดุนยาและอาคิเราะฮ์”

พร้อมกันนั้นท่านนบี ﷺ กล่าวว่า ย้ำถึงภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคล ต่อผู้ที่อยู่ภายใต้การปกครองดูแลของเขาว่า

((كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالرَّجُلُ رَاعٍ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ

وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ عَلَى بَيْتِ زَوْجِهَا وَوَلَدِهِ فَكُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ

((رَعِيَّتِهِ))

(أخرجه البخاري: 893)

ความว่า “พวกท่านทั้งหลายมีหน้าที่รับผิดชอบ และท่านทั้งหลายจะ ถูกสอบสวนเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบของเขา ผู้นำมีหน้าที่ รับผิดชอบต่อ บุรุษนั้น มีหน้าที่ความรับผิดชอบภายในครอบครัว ของเขา และสตรีนั้นมีหน้าที่ความรับผิดชอบในบ้านสามีของนาง และลูก ๆ ของนาง ดังนั้นท่านทั้งหลายมีหน้าที่ความรับผิดชอบและ ท่านทั้งหลายจะถูกสอบสวนเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบของ ท่าน”

(al-Bukhāriy : 893)

อันนะวะวีย์ ได้อธิบายว่า อัลรออิ หมายถึง ผู้ดูแลที่มีหน้าที่รับผิดชอบและมุ่งมั่น อย่างจริงจัง เพื่อให้ภารกิจที่รับมาบรรลุผลสำเร็จสมบูรณ์ ในความหมายที่ว่า ทุกคนที่รับหน้าที่ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้น เขาจะต้องมีความยุติธรรม (ไม่บกพร่อง) ในหน้าที่และต้องดูแลบริหาร จัดการผลประโยชน์ต่าง ๆ ของบุคคลที่อยู่ภายใต้การดูแลทั้งในเรื่องทางศาสนาและทางโลกของเขา (ซัรหฺ ศอฮี้หฺ มุสลิม 12:213)

ท่านนบี ﷺ ได้กล่าวถึงความประเสริฐของการมีมารยาทดีนั้นก็คือเป็นผู้ศรัทธาที่ สมบูรณ์ และผู้ศรัทธาที่สมบูรณ์นั้นก็คือบุคคลที่มีมารยาทที่ดีงามที่สุด ดังมีรายงานจากท่านอบู สุร็อยเราะฮฺ رضي الله عنه ได้เล่าว่า ท่านนบี ﷺ ได้กล่าวว่า

((أَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا وَخَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِنِسَائِهِمْ))

(اخرجه الترمذي:1162)

ความว่า “ผู้ศรัทธาที่มีความศรัทธาที่สมบูรณ์ที่สุด คือ คนที่มีมารยาท ที่ดีงามที่สุดในหมู่พวกเขา และคนที่ดีที่สุดในหมู่พวกท่าน คือคนที่ดี ที่สุดกับบรรดาผู้หญิง(ภรรยา)ของพวกเขา”

(al-Tirmidhiy : 1162)

จากหะดีษของท่านอับดุลลอฮฺ อิบนิ อัมรฺ ซึ่งท่านนบี ﷺ ได้กล่าวว่า

((إِنَّ خَيْرَكُمْ أَحْسَنُكُمْ أَخْلَاقًا))

(اخرجه البخاري:6035)

ความว่า “แท้จริงผู้ที่ดีที่สุดในหมู่พวกท่าน ก็คือคนที่มีความประพฤติที่ ดี งามที่สุดในหมู่พวกท่าน”

(al-Bukhāriy:6035)

การอบรมของท่านนบี ﷺ ต่อเยาวชน ดังเช่นกรณีของอุมร์ บิน อบี สะละมะฮฺ
ดังหะดีษที่ท่านรายงานด้วยตัวท่านเองว่า

((عَنْ عُمَرَ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ : كُنْتُ غُلَامًا فِي حَجْرٍ
رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَكَانَتْ يَدَيَّ تَطْيِشُ فِي الصَّحْفَةِ ، فَقَالَ
لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " يَا غُلَامُ ، سَمَّ اللَّهُ ، وَكُلَّ بَيْمِينِكَ ،
وَكُلَّ مِمَّا يَلِيكَ " فَمَا زَالَتْ طُعْمَتِي بَعْدُ))

(البخاري:5376)

ความหมาย จากท่าน อุมร์ บิน อบี สะละมะฮฺ รอฎียัลลอฮุอันฮุมมา กล่าว
ว่า ตอนที่ฉันเป็นเด็กอยู่ภายใต้การดูแลของท่านรอซูลุลลอฮฺ ﷺ นั้น
ปรากฏว่า(ในขณะที่รับประทานอาหาร)มือฉันคว้าโน่นคว้านี่ในถาด
อาหาร ดังนั้น ท่านรอซูลุลลอฮฺ ﷺ จึงกล่าวแก่ฉันว่า “ไอ้เด็กน้อย จง
กล่าวนามของอัลลอฮฺเถิด(เมื่อจะทานอาหาร) และจงทานด้วยมือขวา
และจงทานจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเธอก่อน” ดังนั้นหลังจากนั้นเป็นต้นมาการ
รับประทานอาหารของฉันก็เป็นเช่นนั้นตลอดมา

(al-Bukhāriy : 5376)

และหะดีษที่ท่านนบี ﷺ ใช้ให้กำชับใช้ลูกๆปฏิบัติละหมาด ดังที่ท่านนบี ﷺ กล่าวว่า
عن عمرو بن شعيب عن أبيه عن جده قال: قال رسول الله صَلَّى اللهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مُرُوا أَوْلَادَكُمْ بِالصَّلَاةِ وَهُمْ أَبْنَاءُ سَبْعِ سِنِينَ، وَاضْرِبُوهُمْ
عَلَيْهَا وَهُمْ أَبْنَاءُ عَشْرِ سِنِينَ؛ وَفَرَّقُوا بَيْنَهُمْ فِي الْمَضَاجِعِ

(أخرجه أبوداود:418)

ความว่า จากอัมร์ บิน ซุอัยบ จากพ่อของเขา จากปู่ของเขา กล่าวว่า
ท่านรอซูล กล่าวว่ “พวกท่านจงกำชับใช้ลูกๆของพวกเขาให้
ปฏิบัติละหมาดในขณะที่พวกเขาอายุได้เจ็ดขวบ และจงเฆี่ยนพวกเขา
หากพวกเขาไม่ละหมาดเมื่อพวกเขาอายุได้สิบขวบ และจงแยก
ที่นอนในระหว่างพวกเขา”

(Abū Dāwūd:418)

ส่วนผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม นอกจากเขาจะได้รับความผาสุกในโลกนี้แล้ว เขายัง
ได้รับความดีงามในโลกอาคีเราะฮฺด้วย เนื่องด้วยคุณธรรมความดีที่เขาปฏิบัติ ดังเช่นท่านนบี ﷺ
กล่าวว่า

((عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " سَبْعَةٌ يُظِلُّهُمْ اللَّهُ فِي ظِلِّهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ ، إِمَامٌ عَادِلٌ ، وَشَابٌّ نَشَأَ فِي عِبَادَةِ اللَّهِ ، وَرَجُلٌ قَلْبُهُ مُعَلَّقٌ بِالْمَسْجِدِ ، وَرَجُلَانِ تَخَابَا فِي اللَّهِ اجْتِمَعَا عَلَيْهِ وَتَفَرَّقَا عَلَيْهِ ، وَرَجُلٌ دَعَتْهُ امْرَأَةٌ ذَاتُ مَنْصِبٍ وَجَمَالَ فَقَالَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ ، وَرَجُلٌ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ فَأَخْفَاهَا حَتَّى لَا تَعْلَمَ شِمَالَهُ مَا تَنْفِقُ يَمِينُهُ ، وَرَجُلٌ ذَكَرَ اللَّهَ خَالِيًا فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ "))

(اخرجه البخاري:660)

ความว่า “จากท่าน อบีฮุร็อยเราะฮฺ رضي الله عنه เล่าว่า ท่านนบี صلى الله عليه وسلم กล่าวว่า “มีบุคคล 7 จำพวกที่อัลลอฮฺทรงให้พวกเขา อยู่ภายใต้ร่มเงาของพระองค์ ในวันกิยามะฮฺ ซึ่งในวันนั้นจะไม่มีร่มเงาใดๆนอกจากร่มเงาของพระองค์ นั่นก็คือ ผู้นำ(อิمام)ที่มีความยุติธรรม ชายหนุ่มที่เฝ้าทำอิบาดะฮฺ ต่ออัลลอฮฺ และบุคคลที่หัวใจของเขาผูกพันอยู่กับมัสยิด และบุคคลสองคนที่รักกันเพื่ออัลลอฮฺ และแยกกันเพื่อพระองค์ และชาย ซึ่งหญิงสาวที่มีตระกูลอันสูงศักดิ์และรูปร่างสวยงามเรียกเขาเพื่อไปสู่การผิตประเวณี แต่ชายผู้นี้ตอบว่า “ฉันกลัวอัลลอฮฺ” และบุคคลที่บริจาคทานหนึ่งโดยปิดบังจนกระทั่งมือซ้ายของเขาไม่รู้ในสิ่งที่มือขวาของเขาบริจาคไป และบุคคลที่รำลึกถึงอัลลอฮฺโดยลำพัง แล้วดวงตาทั้งสองของเขาก็เอ่อล้นด้วยน้ำตา”

(al-Bukhāriy : 660)

นอกจากนั้น หากคนหนึ่งคนใดเสียชีวิตลง แน่นอนการงานของเขาทุกอย่างก็ย่อมขาดสะบั้นลง โดยที่เขาไม่สามารถได้รับความดีงามได้อีก หลังจากที่เขาเสียชีวิตไปแล้ว เว้นแต่สิ่งที่เขาได้ทำความดีไว้หนึ่งในสามประการดังต่อไปนี้ซึ่งเขาจะได้รับความดีงามนั้นอย่างไม่ขาดสาย ถึงแม้ว่าเขาจะเสียชีวิตไปแล้วก็ตาม หนึ่งในสามประการดังกล่าวนั้นก็คือผลจากการที่เขาได้ทำการสั่งสอนอบรมลูกๆให้เป็นคนดี แล้วลูกๆก็ขออุมมัลฮะดีให้แก่เขา และนี่คือความประเสริฐและความดีงามที่เขาได้รับ ดังที่ท่านนบี صلى الله عليه وسلم ได้กล่าวว่า

((إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثَةٍ أَسْيَاءٍ : مِنْ صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ ، أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ ، أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُوهُ))

(اخرجه أبو داود:2880)

ความว่า “ เมื่อลูกหลานอาดัม (มนุษย์) ได้ตายลง ดังนั้นการงานของเขาทั้งหมดก็จะถูกตัดขาด (คือไม่ได้รับผลบุญใดๆอีก) เว้นแต่จากสามสิ่งต่อไปนี้คือ การบริจาคทานที่เป็นสาธารณประโยชน์ หรือความรู้ที่ยังประโยชน์ หรือลูกที่ดีที่ขอพรให้แก่เขา”

(Abū Dāwūd : 2880)

3) เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาทบทวนงานการวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง สัมพันธ์กันกับการดรูบียะฮูอิสลามียะฮุนั้น พบว่ามีอยู่หลากหลาย ดังนี้

ยุทธนา เกื้อกุล (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “วิทยากรสอนของท่านนบีมุหัมมัด ﷺ” ผลการวิจัยพบว่า

1) รูปแบบการสอนของท่านนบีมุหัมมัด ﷺ ได้แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การสอนเป็นรายบุคคล และการสอนเป็นรายกลุ่ม

2) วิธีสอนของท่านนบีมุหัมมัด ﷺ มีความโดดเด่นและมีความหลากหลาย ซึ่งประกอบไปด้วยวิธีสอนที่สำคัญ ได้แก่ การสอนแบบบรรยาย การสอนแบบสาธิต การสอนแบบอภิปราย การสอนแบบฝึกฝนและปฏิบัติ การสอนแบบใช้คำถาม การสอนแบบตักเตือน การสอนแบบตักเตือนและตักเตือน การสอนแบบอุปมาอุปไมย การสอนแบบเล่าเรื่อง และการสอนแบบแสดงเป็นตัวอย่าง

3) เทคนิคการสอนของท่านนบีมุหัมมัด ﷺ มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะและมีความหลากหลายเช่นเดียวกัน ซึ่งประกอบไปด้วยเทคนิคที่สำคัญ ได้แก่ เทคนิคการสอนแบบค่อยเป็นค่อยไปที่ละขั้นตอน เทคนิคการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน เทคนิคการให้ความสำคัญต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล เทคนิคการสร้างความสนใจ เทคนิคการสร้างความเป็นมิตรกับผู้เรียน เทคนิคการสอนแบบหยอกล้อ เทคนิคการสอนโดยการเงี่ยบและยอมรับ เทคนิคการสอนโดยการสาบานยืนยัน เทคนิคการสอนแบบเน้นย้ำ และเทคนิคการสอนตามกาลเทศะ

และผลจากการศึกษาพบว่า ท่านนบีมุหัมมัด ﷺ มิได้จำกัดวิธีการสอนวิธีใดวิธีหนึ่งเป็นการเฉพาะในการสอนแต่ละครั้งของท่าน แต่ท่านจะใช้วิธีการสอนและเทคนิคการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละบทเรียน และตามสถานการณ์ที่หลากหลาย ดังนั้น วิทยากรสอนของท่านจึงเป็นวิทยากรสอนที่สมบูรณ์และได้ถ่ายทอดมาจนถึงปัจจุบัน

มะชาเอ๊ะ มะเซ็ง (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “หลักการและกระบวนการจัดการเรียนรู้ในสุเราะฮ์ลุคมาน : ศึกษากรณีการประยุกต์ใช้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาส ผลการวิจัยพบว่า

หลักการจัดการเรียนรู้วางอยู่บน 3 หลักการใหญ่ๆคือ หลักอะกีดะฮ์ต่ออัลลอฮ์ หลักอิบาตะฮ์ และหลักคุณธรรมจริยธรรม และส่วนกระบวนการจัดการเรียนรู้จะครอบคลุมทั้งทางด้านสติปัญญา จิตวิญญาณ และพฤติกรรม หรือทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาส มีดังนี้

1) การจัดการเรียนการสอนด้านอะกีดะฮ์ ยึดหลักตามหลักการของอะฮ์ลิสสุนนะฮ์ วัล ญะมาอะฮ์ การจัดการเรียนการสอนด้านชะรีอะฮ์ เน้นฟิกฮ์มัซฮับชาฟีอี๊ยะเป็นหลัก ส่วนการจัดการเรียนการสอนด้านอัคลาฮ์ โดยเน้นให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมในการใช้ชีวิตประจำวัน

2) กระบวนการจัดการเรียนการสอนควรเน้นสามด้านด้วยกันคือ ด้านพุทธิพิสัย โดยผ่านกระบวนการที่เรียกว่า “ตะฮ์ลิม” ด้านจิตพิสัย โดยผ่านกระบวนการที่เรียกว่า “ตฺรูบียะฮ์” และทักษะพิสัย โดยผ่านกระบวนการที่เรียกว่า “ตะฮ์ดีบ”

3) รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ที่ควรนำมาใช้คือ การสอนแบบ “เมาอิเซาะฮ์” (การตักเตือน) การสอนแบบ “ตฺรูฮีบ” (การจูงใจ) และแบบ “ตฺรูฮีบ” (การปราม) และการสอนแบบ “นะมุซัจญ์” (การเป็นแบบอย่าง) ซึ่งรูปแบบการสอนดังกล่าวนี้จะสอดคล้องกับหลักการสอนของลูกมาน อัลหะกีม ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ อะกีดะฮ์ อิบาตะฮ์ และคุณธรรมจริยธรรม

มนูศักดิ์ โต๊ะเถื่อน (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “สภาพปัญหา และแนวทางการปลูกฝังอัคลาฮ์แก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี” ผลการวิจัยพบว่า

1) การปลูกฝังอัคลาฮ์ในอิสลามมีเป้าหมายเพื่อสร้างมุสลิมที่สมบูรณ์ทั้งในด้านการศรัทธาและการปฏิบัติตามบทบัญญัติของศาสนา ผู้ทำหน้าที่ปลูกฝังจะต้องมีความบริสุทธิ์ใจ มีความยำเกรง มีความรอบรู้และสุภาพ และมีความตระหนักรู้เสมอว่า เป็นงานที่จะต้องถูกสอบสวนและมีผลตอบแทนทั้งในโลกนี้และโลกหน้า ลักษณะพิเศษของการปลูกฝังอัคลาฮ์อิสลามคือ การปลูกฝังหลักการศรัทธา การปลูกฝังแบบองค์รวม การปลูกฝังแบบต่อเนื่อง และการปลูกฝังแบบมีส่วนร่วม ส่วนวิธีการปลูกฝังอัคลาฮ์อิสลามมี 6 วิธี ได้แก่ การสร้างแบบอย่างที่ดี การสร้างแรงจูงใจ การตักเตือน การนำเสนอประวัติศาสตร์อิสลาม การจัดกิจกรรมปลูกฝังอัคลาฮ์อย่างสม่ำเสมอ และการจัดสภาพแวดล้อมที่ดี

2) สภาพการปลูกฝังอัคลากแก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า โรงเรียนใช้วิธีการตักเตือนมีสภาพการปฏิบัติจริงมากที่สุด รองลงมาคือการจัดกิจกรรมปลูกฝังอัคลากอย่างสม่ำเสมอ วิธีการสร้างแบบอย่างที่ดี วิธีการนำเสนอประวัติศาสตร์อิสลาม วิธีการจัดการสภาพแวดล้อมที่ดี และวิธีการสร้างแรงจูงใจน้อยที่สุด ส่วนปัญหาการดำเนินการปลูกฝังอัคลากแก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี ในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า วิธีการสร้างแรงจูงใจและวิธีการจัดการสภาพแวดล้อมที่ดีมีปัญหาการดำเนินการมากที่สุด รองลงมาคือ วิธีการตักเตือน วิธีการสร้างแบบอย่างที่ดี วิธีการนำเสนอประวัติศาสตร์อิสลาม และวิธีการจัดกิจกรรมปลูกฝังอัคลากอย่างสม่ำเสมอ

3) แนวทางการปลูกฝังอัคลากแก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี ปรากฏผลดังนี้

3.1) แนวทางการสร้างแบบอย่างที่ดี ได้แก่ โรงเรียนกำหนดวิสัยทัศน์และนโยบายมุ่งพัฒนาให้บุคลากรทุกคนประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี จัดให้มีการคัดสรรและการนิเทศครูผู้สอน การติดตามดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด การกำหนดแหล่งเรียนรู้แบบอย่าง และการจัดสรรงบประมาณสำหรับจัดโครงการสนับสนุนการสร้างแบบอย่างที่ดี

3.2) แนวทางการสร้างแรงจูงใจ ได้แก่ การเริ่มต้นการสอนด้วยการกล่าวนามของอัลลอฮ์ ﷻ การจัดโครงการสร้างแรงจูงใจ การมอบรางวัลนักเรียนที่มีอัคลากดี การให้โอกาสนักเรียนที่ทำความผิดปรับปรุงตัว การรายงานผู้ปกครองทราบความประพฤติของนักเรียน และการส่งเสริมการใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย

3.3) แนวทางการตักเตือน ได้แก่ การสร้างคู่มือการปฏิบัติตนสำหรับครูผู้สอนและนักเรียน การสนับสนุนให้กรรมการนักเรียนดูแลเพื่อนและรุ่นน้อง การกำหนดให้นักเรียนมีครูที่ปรึกษาสร้างความใกล้ชิดและให้คำแนะนำแก่นักเรียน การกำหนดขั้นตอนการตักเตือน และการจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดโครงการอบรมขัดเกลาอัคลากแก่นักเรียน

3.4) แนวทางการนำเสนอประวัติศาสตร์อิสลาม ได้แก่ การสอนและการบูรณาการในรายวิชาเรียน การจัดแหล่งเรียนรู้ การเชิญผู้มีความรู้บรรยายประวัติศาสตร์อิสลาม และการจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดทำสื่อการสอนประวัติศาสตร์อิสลาม

3.5) แนวทางการจัดกิจกรรมปลูกฝังอัคลากอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ การจัดกิจกรรมต่อเนื่องระหว่างภาคการศึกษา เช่น กิจกรรมปลูกฝังความศรัทธา กิจกรรมประจำวัน และ

กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา การติดตามประเมินผล การแนะนำผู้ปกครองให้เห็นความสำคัญ
ของกิจกรรม และการจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดกิจกรรม

3.6) แนวทางการจัดการสภาพแวดล้อมที่ดี ได้แก่ การสร้างสำนักวิชาชีพ
สิ่งแวดล้อม การจัดภูมิทัศน์สวยงาม การรณรงค์รักษาความสะอาด การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อ
การปลูกฝังอัธยาศัย การร่วมมือกับชุมชน และการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดการสภาพแวดล้อมที่ดี

ไมชาเรีอะ ขุนรักษ์ (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “วิธีการตรูปียะสุนักเรียนใน
โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาคาร” ผลการวิจัยพบว่า

1) วิธีการตรูปียะสุนักเรียนในโรงเรียนหาดใหญ่วิทยาคารมี 6 วิธีได้แก่ การใช้เรื่องราว
จากอัลกุรอานและฮาดิษมาใช้ในการตรูปียะสุนักเรียน การเป็นแบบอย่างที่ดี การสนทนา การฝึกแบบค่อยเป็นค่อยไปจนเกิด
ความเคยชิน การลงโทษ และการทำค้าย

2) ปัญหาในการตรูปียะสุนักเรียนในโรงเรียนหาดใหญ่วิทยาคารได้แก่ 1) ครูยังขาดความ
เชี่ยวชาญในการนำอัลกุรอานและฮาดิษมาใช้ในการตรูปียะสุนักเรียน 2) การแสดงของครูมูร็อบ
บีย์บางท่านในสิ่งที่ไม่เหมาะสมต่อการเป็นแบบอย่างที่ดีของครู 3) การบริหารเวลาของทาง
โรงเรียนในการจัดกิจกรรมตรูปียะสุนักเรียน 4) การใช้เวลาของครูมูร็อบบีย์บางท่านซึ่งหมดไปกับ
สิ่งที่ไม่มีความจำเป็น ในขณะที่กำลังตรูปียะสุนักเรียนด้วยการเกิดความเคยชิน 5) มาตรฐานในการ
ลงโทษนักเรียนที่ยังไม่เป็นวิธีเดียวกัน 6) การติดตามการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน ที่
ได้ดำเนินการในส่วนของการปฏิบัติ แต่ยังขาดการติดตามการประเมินถึงผลสัมฤทธิ์ของการ
ดำเนินงาน และ 7) ผลตอบรับจากผู้ปกครองบางส่วนที่ยังไม่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของ
นักเรียนหลังจากได้รับการตรูปียะสุนักเรียน

3) ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาวิธีการตรูปียะสุนักเรียนใน
โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาคาร อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีดังนี้ 1) สร้างแรงจูงใจให้ครูมี
กำลังใจในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับอัลกุรอานและฮาดิษ และหาบุคลากรภายนอกที่มี
ความรู้เกี่ยวกับการใช้อัลกุรอานและฮาดิษมาปฏิบัติงานตรูปียะสุนักเรียนร่วมกับครูในโรงเรียน 2)
พัฒนาครูมูร็อบบีย์ไปสู่การเป็นแบบอย่างที่ดี 3) การจัดสรรเวลาให้เหมาะสมเพื่อให้ครูมูร็อบบีย์
สามารถปฏิบัติหน้าที่ มีเวลาเพียงพอในการตรูปียะสุนักเรียน 4) ติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์
ของการดำเนินงานตรูปียะสุนักเรียน 5) ทำความเข้าใจกับผู้ปกครองให้ทราบถึงวิธีการและผลที่
เกิดกับนักเรียนหลังได้รับการตรูปียะสุนักเรียน

มุณีนิะห์ บุงอตาหยง(2552) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อ
ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา

อิสลาม เขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 1” ผลการวิจัยพบว่า ระดับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเขตพื้นที่การศึกษา ยะลา เขต 1 ตามความเห็นของครู พบว่า โดยภาพรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ รูปแบบในการดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 1 ตามความเห็นของผู้บริหารและฝ่ายกิจกรรมหรือเจ้าหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งมีความเห็นตรงกันพบว่า มีการใช้ทุกโรงเรียน ทั้งหมด 6 รูปแบบ คือกิจกรรมหะละเกาะฮู การเรียนรู้อิสลาม (Islamic study group) กิจกรรมการละหมาดกียามุลลัยล์ กิจกรรมการถือศีลอดร่วมกัน เดือนละ 1-2 ครั้งต่อเดือน กิจกรรมพี่เตือนน้อง เพื่อนเตือนเพื่อน กิจกรรมการบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับความประเสริฐของคุณธรรมจริยธรรมในแต่ละด้าน และค่ายอบรมจริยธรรมอิสลาม

อาซีซัน เกป็น (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “สภาพปัญหา และแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสตูล” ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสตูล ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และพบว่า โรงเรียนใช้วิธีการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม มีสภาพการปฏิบัติจริงมากที่สุด ส่วนปัญหาการดำเนินการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย และพบว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและผู้นำชุมชนมีปัญหการดำเนินการมากที่สุด

2) การเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการดำเนินการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสตูล จำแนกตามตัวแปร เพศ ตำแหน่ง วุฒิ การศึกษา และขนาดของโรงเรียนพบว่า ผู้ที่มีเพศ ตำแหน่ง และวุฒิการศึกษาที่ต่างกัน ทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นขนาดของโรงเรียนที่พบว่ามีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญสถิติที่ระดับ .001

3) แนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสตูล ปรากฏดังนี้ คือ แนวทางการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การสอดแทรกเนื้อหาคุณธรรมจริยธรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยการสร้างจิตสำนึก และบูรณาการกับการปฏิบัติตนตามแนวทางอิสลาม แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สอดคล้องกับหลักคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม โดยเน้นการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้ปกครองและชุมชนควรมีส่วนร่วมในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม ด้วยการเริ่มต้นจากที่บ้าน และมีการติดตามนักเรียนอย่าง

จริงจัง แนวทางการสร้างแบบอย่างที่ดี ได้แก่ มีการปลูกฝังและปลูกจิตสำนึกที่ดีให้กับนักเรียน ครู ต้องเป็นอย่างที่ดีแก่นักเรียนในทุกเรื่อง แนวทางการสร้างแรงจูงใจ ได้แก่ มีการกระตุ้น ส่งเสริม ให้รางวัล มอบเกียรติบัตร และชมเชย นักเรียนปฏิบัติในทางที่ดีตามแบบอย่างของอิสลาม แนวทางการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม ได้แก่ การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียน ปฏิบัติตามหลักการอิสลามให้หลากหลาย เช่น ส่งเสริมนักเรียนในเรื่องการปฏิบัติศาสนกิจ จัดค่ายคุณธรรมจริยธรรม แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ได้แก่ การปลูกฝังให้นักเรียนรักโรงเรียน จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม

วิโรจน์ วุฒประดิษฐ์ (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์แนวทางการปลูกฝังหลักจริยธรรมของศาสนาฮัมมัด” ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการปลูกฝังจริยธรรมของท่านศาสดาฮัมมัด มีที่มาจาก 1) คัมภีร์อัลกุรอาน 2) แนวทางของท่านศาสดาฮัมมัด มีหลักพื้นฐาน 3 ประการคือ หลักการศรัทธา หลักการอิสลามหรือหลักการปฏิบัติ และหลักอิหฺซาน หรือหลักจริยธรรม มีวิธีการปลูกฝังคือ 1) ใช้ความรัก 2) ใช้ความเมตตา 3) ใช้การชมเชย 4) ใช้การเรียบเรียงเป็นลำดับ 5) ใช้เหตุการณ์เป็นอุทาหรณ์ 6) การขจัดสิ่งกีดขวาง 7) การเกลี้ยกล่อมจริยธรรมที่ปลูกฝังแบ่งได้ 2 ระดับ 1) จริยธรรมต่ออัลลอฮ์ 2) จริยธรรมต่อตนเองและเพื่อนมนุษย์

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับความรู้ ความเข้าใจของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชต่อหลักการตฺรูบียะฮฺ อิสลามียะฮฺ
- 2) เพื่อศึกษาระดับการนำกระบวนการตฺรูบียะฮฺ อิสลามียะฮฺมาปรับใช้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
- 3) เพื่อศึกษาแนวทางการนำกระบวนการตฺรูบียะฮฺ อิสลามียะฮฺมาปรับใช้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.4 ความสำคัญและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ทราบถึงระดับความรู้ ความเข้าใจของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชต่อหลักการตฺรูบียะฮฺ อิสลามียะฮฺ
- 2) ทราบถึงระดับการนำกระบวนการตฺรูบียะฮฺ อิสลามียะฮฺมาปรับใช้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
- 3) ทราบแนวทางการนำกระบวนการตฺรูบียะฮฺ อิสลามียะฮฺมาปรับใช้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

4) ผลการวิจัยจะเป็นความรู้ และประสบการณ์ใหม่แก่ผู้วิจัย และสามารถนำผลดังกล่าวไปปรับใช้ในการตรูบียะฮฺ อิสลามียะฮฺให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นทั้งในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามและโรงเรียนประเภทอื่นๆได้

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาคั้งนี้เป็นการศึกษากระบวนการตรูบียะฮฺ อิสลามียะฮฺ ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในการยกระดับและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน โดยผู้วิจัยได้กำหนดกรอบ ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1) ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาคั้งนี้ จะเฉพาะเจาะจงบุคลากรทางการศึกษา เช่น ผู้บริหาร ครู อาจารย์ ที่เกี่ยวข้องกับการตรูบียะฮฺ อิสลามียะฮฺ หรือ ครูที่รับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

2) ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านหลักคำสอน ศึกษาหลักคำสอนที่เกี่ยวข้องกับการตรูบียะฮฺ อิสลามียะฮฺ จากเอกสารที่เกี่ยวข้องดังนี้

1) จากคัมภีร์อัลกุรอาน

2) จากหนังสือหะดีษต่างๆ

3) จากเอกสารหรือหนังสือศาสนาอิสลามหรือหนังสือศึกษาศาสตร์อิสลามที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นภาษาอาหรับและภาษาไทย

4) จากเว็บไซต์วิชาการอิสลาม

3) กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา หนังสือ และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการตรูบียะฮฺ อิสลามียะฮฺและการนำมาปรับใช้ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และดำเนินการวิจัยดังรายละเอียดดังนี้

5) การปริวรรตอักษรอาหรับ-ไทย และอาหรับ-อังกฤษ ผู้วิจัยจะใช้อักษรที่เทียบ โดยวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และตารางปริวรรต อักษรของห้องสมุดรัฐสภาอเมริกา

6) การอ้างอิง ผู้วิจัยจะใช้การอ้างอิงแบบนาม-ปี (Author - Date) โดยระบุชื่อผู้ แต่ง ปีที่พิมพ์ และเลขหน้าที่ใช้อ้างอิงในวงเล็บ (.....)

7) รูปแบบการพิมพ์งานวิจัย ผู้วิจัยใช้คู่มือการเขียนและการพิมพ์วิทยานิพนธ์ของ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปี 2545 และคู่มือการวิจัยเพื่อ อิสลามศึกษาของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปี 2548

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

ความรู้ ความเข้าใจ หมายถึง ลักษณะที่บ่งบอกถึงการรู้อย่างกระจ่างชัดต่อสิ่ง หนึ่งสิ่งใด ซึ่งความรู้และความเข้าใจอาจมีความหมายที่แตกต่างกัน ในที่นี้ขอนำมาใช้คู่กัน แต่มี จุดมุ่งหมายโดยรวมอยู่ที่ความรู้

ศรัทธา อิสลามียะฮฺ หมายถึง กระบวนการต่างๆที่สอดคล้องกับหลักการอิสลาม ในการอบรมสั่งสอน ฝึกฝน ชัดเกลา ส่งเสริม พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานแห่งอิสลาม ความเป็นประชาชาติสายกลาง เพียบพร้อมไปด้วยคุณลักษณะแห่งความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ไร้ ความสุขสงบ สันติอย่างแท้จริง

บุคลากรทางการศึกษา หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา อิสลามในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการ ผู้อำนวยการโรงเรียนเอกชนสอน ศาสนาอิสลามในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ครู อาจารย์ หมายถึง ครู หรือ อาจารย์ที่ทำหน้าที่สอนและจัดกิจกรรมต่างๆทั้ง ภาคศาสนาและสามัญของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตอำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช

คัมภีร์อัลกุรอาน หมายถึง การอ้างอิงคำสอนหรือบทบัญญัติจากคัมภีร์อัลกุรอาน เช่น อัลบะกอเราะฮฺ : 10 หมายถึง การอ้างอิงหลักคำสอนจากอัลกุรอาน บท (สูเราะฮฺ) อัลบะกอ เราะฮฺ โองการ (อายะฮฺ) ที่ 10

อัลหะดีษ หมายถึง การอ้างอิงคำสอนหรือวจนะของท่านศาสนทูตมุหัมมัด ﷺ โดยจะระบุผู้รายงานไว้ตอนท้ายของอัลหะดีษที่อ้างถึง

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม หมายถึง โรงเรียนเอกชนที่เปิดสอนศาสนา
ควบคู่สามัญ ที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นโรงเรียนเอกชน ตามมาตรา
15 (1) ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525

1.8 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ ดังต่อไปนี้

1) สัญลักษณ์ ๕ เป็นภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “สุบหานะฮ์ วะตะอาลา”
หมายถึง “มหาบริสุทธิ์แด่พระองค์และทรงสูงส่ง” เป็นคำที่ใช้กล่าวสรรเสริญและยกย่องอัลลอฮ์
หลังจากที่ได้เอ่ยนามของพระองค์

2) สัญลักษณ์ ๖ เป็นภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ
วะสลัลัม” หมายถึง “ขอพระองค์อัลลอฮ์ ทรงประทานความโปรดปรานและความสันติแต่
ท่าน” เป็นคำที่ใช้กล่าวยกย่องท่านศาสนทูตมุฮัมมัด หลังจากที่ได้เอ่ยนามของท่าน

3) สัญลักษณ์ ๗ เป็นภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “อะลัยฮิสสะลาม” หมายถึง
“ขอพระองค์อัลลอฮ์ ทรงประทานความสันติแต่ท่าน” เป็นคำที่ใช้กล่าวยกย่องท่านนบีต่างๆ
หลังจากที่ได้เอ่ยนามของท่าน

4) สัญลักษณ์ ๘ เป็นภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “เราะฎียัลลอฮุอันฮุ”
หมายถึง “ขอพระองค์อัลลอฮ์ ทรงโปรดปรานแต่เขา” เป็นคำที่ใช้กล่าวให้เกียรติแก่เศาะหาบะฮ์
หลังจากที่ได้เอ่ยนามของเขา

5) สัญลักษณ์ ๙ เป็นภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “เราะฎียัลลอฮุอันฮุม”
หมายถึง “ขอพระองค์อัลลอฮ์ ทรงโปรดปรานแก่พวกเขา” เป็นคำที่ใช้กล่าวให้เกียรติแก่บรรดา
เศาะหาบะฮ์ หลังจากที่ได้เอ่ยนามของพวกเขา

6) ﴿...﴾ วงเล็บดอกไม้นี้ใช้สำหรับอายะฮ์อัลกุรอาน

7) ((.....)) วงเล็บคู่ จะใช้สำหรับตัวบทหะดีษ

8) (.....) วงเล็บเดี่ยวจะใช้สำหรับการเขียนอ้างอิง และการอธิบายศัพท์ที่สำคัญ

9) “.....” อัญประกาศจะใช้สำหรับการแปลอัลกุรอาน อัลหะดีษ ชื่อหนังสือและ
คำพูดของอูละมาอ์ (บรรดาผู้รู้)